

ZA PROFESOROM JOZEFOM BAXOM

Dňa 22. mája 2014 vo veku nedožitých 86 rokov nás opustil prof. Ing. Jozef Baxa, CSc.. V posledných rokoch žil v kruhu svojej rodiny i bývalých spolupracovníkov. Mal radosť z úspechov svojich najbližších a živo sa zaujímal o najnovšie výsledky svojich žiakov a bývalých spolupracovníkov. Až do posledných dní bol vždy pozitívne naladený. Nehovoril o svojich problémoch. V septembri minulého roku sa zúčastnil na oslavách 60. výročia založenia Oddelenia technológie ropy a petrochémie. Súčasne sme si spolu s ním pripomenuli a oslávili jeho vzácne 85. výročie narodenia. Na oslavách sme už cítili, že jeho záber a výkonnosť poklesli. Takto by som charakterizoval môjho bývalého kolegu v posledných dňoch, keď nás prišiel pozrieť a poinformovať sa, čo je nové na pracovisku, alebo sa prišiel porozprávať s kolegami z Emeritus klubu. Rovnako tomu bolo aj začiatkom mája, keď som sa s ním poslednýkrát stretol na Fakulte chemickej a potravinárskej technológie STU.



Prof. Ing. Jozef Baxa, CSc., sa narodil 21.9. 1928 v Štefanovej, v okrese Bratislava – vidiek. Pochádzal z roľníckej rodiny. Má troch žijúcich súrodencov. V roku 1957 sa oženil s Melániou Mikovou. Spolu mali jednu dcéru. V rodnej obci navštevoval základnú školu. Na gymnázium chodil v Trnave, kde v roku 1949 maturoval. V tom istom roku prišiel študovať do Bratislavy na Odbor chemického inžinierstva SVŠT, terajšia Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU. Chemickú fakultu úspešne ukončil v roku 1953. Ešte počas štúdia bol v roku 1952 asistentom na Katedre analytickej chémie. Po ukončení štúdia na špecializácii palivá, začal pracovať na vtedajšej Katedre ropy a uhl'ovodíkových plynov, kde bol postupne asistentom, odborným asistentom, docentom a profesorom.

V rokoch 1976 až 1990 bol vedúcim Katedry chémie a technológie ropy. Veľmi ťažké bolo prebrať a viesť úspešne rozbehnutú katedru po zakladateľovi katedry prof. Ing. Václavovi Veselom, DrSc., vynikajúcom človeku, vedcovi i pedagógovi, ktorý bol nielen jeho učiteľom, ale aj mnohých z nás. Profesor Baxa sa zhostil tejto úlohy veľmi dobre. Oslovil ma, či by som mu nerobil tajomníka. Preto poznám zblízka mnohé jeho rozhodnutia. Profesor Baxa bol veľmi citlivý a tolerantný k ľuďom, vedel pochopiť ich problémy, bolesti aj radosti. Mnohé veci riešil diplomaticky. Nikdy mu nechýbal nadhľad nad situáciou, ale vedel povedať aj „nie“. Vedel som, že ak profesor Baxa povie „uvidíme“, tak to znamená negatívne rozhodnutie. Podporoval nadaných a tvorivých mladých ľudí. Žil s ich problémami.

A katedra, tá bola vždy na prvom mieste. Prístroje a zariadenia, ktoré v päťdesiatych rokoch previezli s pani Kolárovou na jednom „gumáku“ zo starého ústavu do novej budovy fakulty, rozširoval a zveľaďoval. V rámci spolupráce s priemyslom a predovšetkým so Sloznaftom, vedel nájsť cesty a spôsoby riešenia ich problémov formou hospodárskych zmlúv. Katedra pod vedením profesora Baxu mala najväčší podiel na tejto činnosti v rámci fakulty. To nám umožnilo mať, alebo sa dostať k špičkovým prístrojom a vybaveniu na jednej strane, ale i riešiť náročné

vedeckovýskumné problémy na strane druhej. Boli to predovšetkým osobné kontakty s pracovníkmi Slovnaftu a poznanie jednotlivých uzlov technologických procesov. Zo všetkých spomeniem Ing. Miloša Revúsa, s ktorým boli spolužiaci. Často krát to nebolo bezduché poklonkovanie, ale na úrovni vymenené názory.

Profesora Baxu poznám päťdesiat rokov, bol mojím učiteľom. V roku 1964 mi prednášal Analýzu palív a Technológiu ropy. V každom ročníku bolo v tom čase na špecializácii vyše dvadsať študentov. Na študijný program „Technológia palív“ sa vyberalo podľa dosiahnutých výsledkov. A v šesťdesiatych rokoch bolo z čoho vyberať. Odbor patril medzi najatraktívnejšie na fakulte. Nastupovala petrochémia. Profesor Baxa napriek tomu, že sa venoval oxidácii viskózných podielov ropy, sa nebránil viesť ašpirantské práce na tému oxidácie alkylaromátov na petrochemikálie. Pochopil nástup petrochemického spracovania ropy. Širokospektrálne zameranie študijného odboru sa odrazilo v sedemdesiatych rokoch v značnom záujme o internú a externú ašpirantúru. Publikačná činnosť katedry bola na vrchole. Bolo nás cítiť v domácich i zahraničných časopisoch, udelených patentoch a v priemyselnej realizácii.

Základný i technologický výskum prof. Baxu má svoju oporu vo využívaní moderných analytických metód, v poznaní študovanej matérie a preto je prirodzené, že otázkam analytiky venoval mimoriadnu pozornosť. Cenné poznatky dosiahol pri rozvíjaní metodík stanovenia sírnych, dusíkatých látok ako aj pri rozpracovaní štruktúrne typových analýz v kombinácii so spektrálnymi metódami. Zásada robiť užitočný základný výskum a získané vedecké poznatky rozpracovať a aplikovať až do realizačnej sféry predstavuje jeho 60 vynálezov a zlepšovacích návrhov. Za vysoký ekonomický efekt a spoločenskú závažnosť realizácie niektorých patentov sa stal nositeľom Čestného titulu Zaslúžilý vynálezca.

Prof. Baxa sa priamo podieľal na odbornej príprave prakticky všetkých 600 absolventov študijného odboru. Medzi jeho absolventmi majú značný podiel i zahraniční študenti. Bol vedúcim alebo konzultantom približne 100 diplomantom. Do jeho pedagogickej a súčasne vedeckovýskumnej činnosti patrí i výchova 12 kandidátov vied. Dobrosrdečné až priateľské vzťahy sme udržiavali v tom čase s pražskou katedrou VŠCHT, ktorú viedol prof. Karel Pecka. Vzájomná koordinácia študijných programov, spolupráca vo výskume i spoločné skriptá boli predmetom pravidelných stretnutí na obidvoch stranách. Stretnutia mali aj vysokú spoločenskú úroveň.

Už za života sa profesorovi Baxovi dostalo uznanie za pracovné výsledky: Pamätná medaila 50. výročia založenia SVŠT (1977), Strieborná medaila SVŠT (1978), Medaila prof. Ferdinanda Schulza II. stupňa (1983), Čestný titul Zaslúžilý vynálezca (1987), Zlatá medaila SVŠT (1988), Medaila prof. F. Schulza I. stupňa (1988), Malá medaila sv. Gorazda (2003) a Pamätná medaila STU (2007).

Profesor Baxa žil usporiadaným rodinným životom s manželkou Melániou. Vychovali dcéru Evu. Radosť im robia vnučky Natália a Lenka. Prof. Baxa dokázal, že tak ako svoju rodinu, ako aj svoju chémiu a spolupracovníkov miloval ako len málo iných. Práve im venoval podstatnú časť svojho života. Ďakujeme mu za jeho plodný a vzácny život. Mnohým nám bol učiteľom, kolegom a spolupracovníkom a blízkym človekom. Len niektoré farby v bohatom životnom spektre som vyvolal nám, ktorí sme ho poznali. Viem, že ďalšie pestrofarebné lupienky do kytice na rozlúčku priložia profesorovi Baxovi ďalší. Nepochybujem o tom, že tým tlmočím aj mienku väčšej časti spoločnosti, ktorá ho poznala a mala rada.

Prof. Ing. Martin Bajus, DrSc.